

ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ (ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΉ, ΣΩΜΑΤΙΚΗ, ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ, ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ)

Μορφές παιδικής κακομεταχείρισης

1. **Παραμέληση** υπάρχει όταν οι γονείς δεν παρέχουν την αναγκαία φροντίδα για την ασφάλεια και υγιή ανάπτυξη των παιδιών, είτε σκόπιμα είτε άθελά τους, τα παιδιά υφίστανται παραμέληση. Για παράδειγμα:

-όταν οι γονείς **διώχνουν** το παιδί από το σπίτι, όταν το στέλνουν να μείνει με άλλους για μεγάλο διάστημα, όταν το **εγκαταλείπουν** μόνο του έξω, όταν του αρνούνται ή καθυστερούν να του παρέχουν **ιατρική βοήθεια**, όταν το παραμελούν στην **καθαριότητα, τροφή, ντύσιμο**, όταν το αφήνουν μόνο στο σπίτι με κίνδυνο για ατύχημα.

-όταν οι γονείς δεν νοιάζονται να μάθουν **πού βρίσκεται** το παιδί, όταν αδιαφορούν να το προστατέψουν από τη χρήση **αλκοόλ/ναρκωτικών**, όταν αδιαφορούν για **παραβατικές** συμπεριφορές του παιδιού, όταν δεν του παρέχουν κατάλληλο έπαινο, τρυφερότητα και υποστήριξη.

-όταν οι γονείς αρνούνται να παρακολουθήσει το παιδί την υποχρεωτική **εκπαίδευση**, όταν δεν του παρέχουν την αναγκαία ειδική εκπαιδευτική αγωγή. Είναι σημαντικό τα παιδιά να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους για να μπορούν να τα διεκδικήσουν (βλέπε «**Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού**» στην ιστοσελίδα του Συνηγόρου του Παιδιού στο www.0-18.gr)

2.Βία στο ζευγάρι

Τα παιδιά τραυματίζονται, απλώς και μόνο **βλέποντας** τον ένα γονέα να κακοποιείται από τον άλλον. Οι επιπτώσεις είναι το ίδιο σοβαρές σαν να είχε κακοποιηθεί το ίδιο το παιδί.

-Τα παιδιά τείνουν να πιστεύουν ότι η βία είναι **δικό τους φταίξιμο**: «*Εγώ φταίω που οι γονείς μου τσακώνονται. Αν δεν είχα γεννηθεί όλα θα ήταν καλά*».

-Η βία μεταξύ των γονιών μπορεί να προκαλέσει στα παιδιά **άγχος**, υπερδιέγερση, κρίσεις πανικού, διαταραχή μετα-τραυματικού στρες, αδυναμία συγκέντρωσης, απώλεια προσοχής, πτώση της σχολικής επίδοσης, διαταραχές συμπεριφοράς παραβατικότητα.

-Τα παιδιά υποφέρουν από **ανάμικτα συναισθήματα** απέναντι στο γονιό δράστη: τον αγαπούν, αλλά ταυτόχρονα και τον μισούν που τον βλέπουν να πληγώνει τον άλλο γονιό με τέτοιο τρόπο.

-**Να ακούτε τα παιδιά**, να τους δίνετε το χώρο να εκφράζουν τα συναισθήματά τους. Μη βρίζετε το γονέα-δράστη. Μην αρνείστε στα παιδιά αυτά που ακούν, βλέπουν και νιώθουν. Δεν θα πρέπει ο γονιός-θύμα να χρησιμοποιεί τα παιδιά, ως **εκμυστηρευτές του πόνου του** και να στηριχτεί σε αυτά για συντροφιά και παρηγοριά.

3.Παιδική σεξουαλική κακοποίηση

Όλα τα είδη της σεξουαλικής δραστηριότητας μεταξύ ενηλίκων όταν πραγματοποιούνται σε παιδί, αλλά και δραστηριότητες **χωρίς άγγιγμα**, όπως το να ενθαρρύνει κανείς το παιδί να παρακολουθεί πορνογραφία κλπ. Γενικά, οποιαδήποτε πράξη με παιδιά, περιλαμβάνει σεξουαλική διέγερση του ενήλικα είναι κακοποίηση. Το παιδί μπορεί πάντα να αντιληφθεί ότι υπάρχει κάτι «περίεργο» στην ατμόσφαιρα και τραυματίζεται από αυτό.

Ο πραγματικός αριθμός των περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστεί, καθώς η ντροπή και ο φόβος εμποδίζει τα παιδιά να μιλήσουν. Οι περισσότεροι ερευνητές διεθνώς συμφωνούν ότι περίπου 1 στις 4 ή 5 γυναίκες και 1 στους 6 ή 7 άνδρες έχουν υποστεί κάποια μορφή σεξουαλικής κακοποίησης μέχρι να ενηλικιωθούν, ενώ 3 στα 4 παιδιά-θύματα δε θα μιλήσουν κατά τη διάρκεια της παιδικής τους ηλικίας για την κακοποίηση. Πάνω από 90% των ατόμων που κακοποιούν παιδιά είναι άτομα γνωστά στο παιδί, είτε από το άμεσο ή έμμεσο οικογενειακό περιβάλλον, ή φίλοι της οικογένειας, γείτονες, επαγγελματίες που ασχολούνται με παιδιά κλπ. Ένα μεγάλο ποσοστό δραστών είναι **έφηβοι ή νεαροί ενήλικες**. Για αυτό, όταν παρατηρείται έφηβοι να έχουν σεξουαλικό ενδιαφέρον για μικρότερα παιδιά, θα πρέπει να αναζητηθεί ψυχοθεραπευτική βοήθεια, πριν παγιωθεί η τάση σε παιδοφιλία. Όσο νωρίτερα γίνει η παρέμβαση, τόσο πιο αποτελεσματική θα είναι. Επίσης θα πρέπει να διερευνηθεί γιατί ο έφηβος έχει αυτήν την συμπεριφορά- συχνά έχουν κακοποιηθεί οι ίδιοι από ενήλικες κι επαναλαμβάνουν το τραύμα σε μικρότερα παιδιά (acting out).

Τα παιδιά **σιωπούν**, γιατί οι δράστες ίσως έχουν απειλήσει ότι θα τα βλάψουν ή τα έχουν κατηγορήσει ότι προκάλεσαν την κακοποίηση ή φοβούνται ότι θα διαλυθεί η οικογένεια ή ακόμη δεν γνωρίζουν ότι έχουν δικαίωμα να πουν όχι και να μιλήσουν. Για αυτό θα πρέπει οι ενήλικες να επαγρυπνούν για τις **άμεσες ενδείξεις**, όπως:

-**Σωματικά προβλήματα**, ευαισθησία, μύλωπες, πόνος στη στοματική ή γεννητική περιοχή, δυσκολία να καθίσει, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εγκυμοσύνη

-Εφιάλτες, δυσκολία και τρόμος στον **ύπνο**, κούραση, τικ, τραύλισμα, ξαφνική ανορεξία ή βουλιμία,. Παίρνει βάρος για να «κρύψει» το σώμα του.

-**Παλινδρόμηση** σε συμπεριφορές μικρότερης ηλικίας, π.χ. πιπιλά το δάχτυλο, ενούρηση τη νύχτα.

-Ξαφνικές απρόσμενες **αλλαγές στη διάθεση**, όπως κατάθλιψη, απόσυρση, μυστικοπάθεια, απομόνωση. Φόβος ή φοβία για συγκεκριμένα άτομα ή τοποθεσίες, ξαφνική ντροπαλότητα.

-**Απομακρύνεται** από γονείς και φίλους. Δεν μιλάει, δεν ανοίγεται όπως παλαιότερα. **Φοβάται** να βγει από το σπίτι ή το δωμάτιο.

-Ανεξήγητη γνώση σεξουαλικών θεμάτων για την ηλικία του, η οποία εκδηλώνεται μέσα από **ακατάλληλη σεξουαλική δραστηριότητα** με παιχνίδια, κούκλες ή αντικείμενα και κατοχή νέων ενήλικων λέξεων για μέρη του σώματος ή σεξουαλικές δραστηριότητες προς μικρότερα παιδιά. Ζωγραφίες που επιδεικνύουν σεξουαλική επιθετικότητα, σεξουαλικές πράξεις.

-**Ντρέπεται** για το σώμα του και δε θέλει να ξεντύνεται ή να αλλάζει ρούχα μπροστά σε άλλους. Αγγίζει ενήλικους, το σώμα του ή άλλα παιδιά με επίμονο και ακατάλληλο τρόπο. Δε θέλει να συμμετέχει σε εκδρομές, γυμναστική, παιχνίδι, ομαδικές δραστηριότητες κλπ. με άλλα παιδιά.

-Δείχνει **εμμονή** για ένα καινούργιο μεγαλύτερο “φίλο” και κατέχει ξαφνικά αδικαιολόγητα δώρα ή χρήματα.

-Οι **έφηβοι** εμφανίζουν συχνά κατάχρηση ουσιών, αυτό-τραυματισμό ή αποπειρώνται να φύγουν από το σπίτι.

Πώς μπορείτε να προστατέψετε τα παιδιά από τη σεξουαλική κακοποίηση;

-Να πείτε στα παιδιά ότι έχουν δικαίωμα να πουν ΟΧΙ κι ότι ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΠΟΤΕ να κρατούν **κανένα ΜΥΣΤΙΚΟ** για αγγίγματα κι αγκαλιές. Πείτε τους ότι έχουν δικαίωμα και πρέπει να μιλήσουν κι ότι δε θα θυμώσετε. Πείτε τους ότι **το σώμα τους ανήκει στον εαυτό τους** κι ότι κανείς δεν έχει δικαίωμα να τα αγγίζει με τρόπο που τους είναι άβολος. Πείτε τους να εμπιστεύονται το ένστικτό τους για το αν κάποιο άγγιγμα είναι σωστό ή λάθος.

-Αναπτύξτε μια **ανοιχτή σχέση εμπιστοσύνης** με τα παιδιά σας. Να ακούτε τους φόβους τους και τις ανησυχίες τους .

-Υπάρχουν στο εμπόριο σήμερα **εκπαιδευτικές ταινίες** για παιδιά διαφόρων ηλικιών που εξηγούν στα παιδιά τι είναι η σεξουαλική κακοποίηση και πώς να προφυλαχθούν από αυτήν.

- Αν υποπτεύεστε ότι κάποιος συγγενής κακοποιεί ένα παιδί, είναι σημαντικό να **μιλήσετε για την κατάσταση**, παρά να αψηφήσετε την ανησυχία σας και να ανακαλύψετε αργότερα ότι όντως συνέβαινε κάτι τέτοιο. Δεν θα πρέπει να αφήσετε την αγάπη για το δράστη ή την ντροπή για το «τι θα πει ο κόσμος» ή το φόβο «μη χαλάσουμε σχέσεις» να σας σταματήσει από το να αναζητήσετε βοήθεια από ειδικό επαγγελματία και τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας.

-Είναι κρίσιμης σημασίας να **πιστέψετε** το παιδί, όταν κάνει την αποκάλυψη. Αν δεν πιστέψουμε τα παιδιά, πολύ πιθανόν να μην ξαναδοκιμάσουν ποτέ να ανοιχτούν σε κάποιον.

-Διδάξτε στα παιδιά ότι πρέπει να **λένε όχι** όταν δε θέλουν να παίξουν, να τα γαργαλήσουν, να τα αγκαλιάσουν ή να τα φιλήσουν. Δεν φταίνε ποτέ εκείνα για την κακοποίηση, θα πρέπει πάντα να σας πουν αν κάποιος τους φέρθηκε έτσι, ακόμη κι αν τους ήταν αδύνατο να πουν 'όχι' εκείνη τη στιγμή. Αρχικά οι δράστες χρησιμοποιούν αθώα αγγίγματα για να εξοικειώσουν το παιδί. και μετά προχωρούν σε σεξουαλική κακοποίηση.

4. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες

Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, όπως εγκεφαλική παράλυση, δυσμορφίες, νοητική καθυστέρηση, τύφλωση, κώφωση, επιληψία, ψυχιατρικές διαταραχές είναι ιδιαίτερα ευάλωτα για κακοποίηση κι οι έρευνες διεθνώς δείχνουν ότι κακοποιούνται σε συχνότητα 3-4 φορές μεγαλύτερη από ότι τα παιδιά του γενικού πληθυσμού. Οι λόγοι για αυτό είναι ότι ίσως δεν κατανοούν, δεν αναγνωρίζουν την κακοποίηση, ίσως δυσκολεύονται να εκφράσουν αυτό που τους συμβαίνει, ίσως είναι πολύ απομονωμένα, ίσως αντιμετωπίζονται με περισσότερη δυσπιστία από τους άλλους, αν αποκαλύψουν κάτι. Τα παιδιά συχνά βρίσκονται σε απόλυτη εξάρτηση από έναν ενήλικα παροχό φροντίδας, ενώ αν παραμελούνται, έχουν ιδιαίτερη ανάγκη από προσοχή και άγγιγμα κι είναι πιο ευάλωτα στους χειρισμούς των παιδόφιλων. Όπως η πλειοψηφία των παιδιών στη χώρα μας, έτσι και τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, δεν έχουν εκπαιδευτεί στην αυτοπροστασία τους.

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στην επιλογή προσωπικού σε όλους τους χώρους που απασχολούν ή φροντίζουν παιδιά. Οι παιδόφιλοι έλκονται από αυτούς ακριβώς τους χώρους και αναζητούν εργασία, με αμοιβή ή συχνά εθελοντική, ώστε να έχουν πρόσβαση στα παιδιά-θύματα. Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι σχολεία, παιδικές κατασκηνώσεις, ιδρύματα παιδικής φιλοξενίας είναι χώροι, που έλκουν παιδόφιλους και όπου έχουν παρατηρηθεί περιστατικά παιδικής κακοποίησης, για αυτό και θα πρέπει να λειτουργούν ανεξάρτητες αρχές εποπτείας τους, καθώς και πολύ αυστηρές προδιαγραφές κι έλεγχος στη στελέχωσή τους.

5.Κίνδυνοι στο Διαδίκτυο. Στο Διαδίκτυο κυκλοφορούν παράνομα εικόνες **παιδικής πορνογραφίας**. Σε αυτές παιδιά κακοποιούνται βάνουσα, ενώ οι παραγωγοί-διακινητές είναι συνήθως μορφωμένοι οικογενειάρχες, υπεράνω κάθε υποψίας. Η **θέαση** των εικόνων συντηρεί το κύκλωμα της παιδικής πορνογραφίας και ενισχύει τις παιδοφιλικές τάσεις του χρήστη. Πολλοί παιδόφιλοι χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να γνωρίσουν παιδιά, μέσω των chat rooms, στα οποία παρουσιάζονται ως συνομήλικοι. Γίνονται σιγά σιγά φίλοι τους, τα απομακρύνουν από την οικογένεια, εισάγουν συζητήσεις σεξουαλικού περιεχομένου, τους στέλνουν χρήματα και δώρα και τέλος κανονίζουν συνάντηση μαζί τους σε ερημικές τοποθεσίες, όπου και τα κακοποιούν.

Οι γονείς πρέπει να προσέχουν ο υπολογιστής να βρίσκεται σε κοινή θέα στο σαλόνι, αν το παιδί περνά πολλές ώρες σε αυτόν, αν δέχεται χρήματα, δώρα, υπεραστικές κλήσεις από άγνωστο, αν κρύβει πορνογραφία στον υπολογιστή, αν μπαίνει στο διαδίκτυο χρησιμοποιώντας λογαριασμό άλλου ατόμου. Πρέπει να μιλήσουν στο παιδί για τους κινδύνους, να επιθεωρούν τι περιέχει ο υπολογιστής και το email του παιδιού, να χρησιμοποιούν φίλτρα γονεϊκού ελέγχου. Τα παιδιά δεν πρέπει **ποτέ να δίνουν φωτογραφίες τους, όνομα, διεύθυνση σπιτιού και σχολείου** και να μην κανονίζουν **ποτέ συνάντηση** πρόσωπο με πρόσωπο με κάποιον που γνώρισαν στο Διαδίκτυο.

6.Συναισθηματική κακοποίηση. Οι συνεχείς κριτικές, οι βρισιές, οι κοροϊδίες, τα **υποτιμητικά σχόλια**, η απόρριψη, τα πειράγματα, οι παράλογες και υπερβολικές απαιτήσεις είναι επιθέσεις στην αξία του παιδιού και στην υγιή του ανάπτυξη.

-**Η απουσία στοργής** κι επαίνου, η ψυχρότητα, η αδιαφορία για το παιδί, η επίμονη προτίμηση για το αδερφάκι κακοποιούν επίσης το παιδί συναισθηματικά.

-Τα παιδιά μπορούν να παρουσιάσουν **κατάθλιψη, επιθετικότητα**, διαταραχές στον ύπνο και την τροφή, φοβίες, καθυστέρηση στην συναισθηματική ανάπτυξη, υπερβολική ντροπαλότητα, απομόνωση, αυτοκαταστροφικότητα

-Οι γονείς έχουν συνήθως κι εκείνοι κακοποιηθεί ως παιδιά κι επιτίθενται στο παιδί για να ανακουφιστούν από το μίσος που νιώθουν οι ίδιοι μέσα τους. Συχνά, δεν έχουν **επίγνωση** της ζημιάς και του πόνου που προκαλείται στο παιδί, το οποίο, μεγαλώνοντας, θα φερθεί αντίστοιχα ως γονιός, διαιωνίζοντας έτσι **τον κύκλο της κακοποίησης**.

7. Σωματική κακοποίηση

-Περιλαμβάνει τη σωματική τιμωρία, δυνατά χτυπήματα με το χέρι ή αντικείμενα, καψίματα, δαγκώματα, στραγγαλισμό, με αποτέλεσμα εκδορές, μελανιές, σπασμένα κόκαλα, παραμόρφωση, μόνιμη βλάβη ή απώλεια οργάνων και θάνατο.

-Τα **σημάδια** στο παιδί είναι δαγκωματιές, ασυνήθιστες μελανιές, εγκαύματα, θλάσεις σε ασυνήθιστα σημεία, μώλωπες σε διαφορετικές φάσεις ίασης.

-Το παιδί ως αποτέλεσμα αποφεύγει την επαφή με τους άλλους, φοράει ασυνήθιστα μακριά ρούχα, για να κρύβει τα σημάδια, δίνει απίθανες δικαιολογίες για τα σημάδια του, φοβάται τους γονείς του, δε θέλει να γυρίσει σπίτι από το σχολείο, δεν υπερασπίζεται τον εαυτό του, παραπονιέται ότι πονάει όταν το αγγίζουν ή όταν κινείται. Οι γονείς το πηγαίνουν σε διαφορετικούς γιατρούς κάθε φορά.

-Η σωματική τιμωρία έχει αποδειχθεί ένας **αναποτελεσματικός** τρόπος διαπαιδαγώγησης και σε πολλές χώρες απαγορεύεται. (βλέπε www.somatikitimoria.gr)

(Αποσπάσματα από "Η κακοποίηση του παιδιού στο σχολείο και στην οικογένεια», Πρεκατέ Βικτωρία, Ιατρικές Εκδόσεις ΒΗΤΑ, 2008)

Βοήθεια και Πληροφορίες

- «**Συνήγορος του παιδιού**», **Ανεξάρτητη Αρχή για την προστασία του παιδιού**, τηλεφωνική γραμμή 800.11.32000, υποβολή αναφορών για παραβιάσεις δικαιωμάτων του παιδιού, www.0-18.gr
- **Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης**, τηλ. **197**, όλο το 24ωρο. Στήριξη σχετικά με μεγάλο φάσμα θεμάτων κοινωνικής πρόνοιας
- **Κακοποίηση στο Διαδίκτυο:** Τμήμα Ηλεκτρονικού Εγκλήματος Ασφάλειας τηλ. 1890, ccu@forthnet.gr
- Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, www.ich.gr
- Γραμμή Στήριξης Παιδιών και Εφήβων ΕΨΥΠΕ 116111
- Χαμόγελο του Παιδιού, γραμμή 1056
- Γραμμή 'Μαζί για το Παιδί' 11525
- Εκτενής ξενόγλωσση αρθρογραφία σχετικά με την παιδική προστασία (στα αγγλικά) www.nspcc.org.uk
- Πληροφορίες σχετικά με την παιδική σεξουαλική κακοποίηση και τη θεραπεία δραστών www.stopitnow.org (αγγλικά)

Ο «Μέντορας για την Παιδική Προστασία κι Ευημερία»

www.mentoras.org απαντά εμπιστευτικά στις απορίες **ενηλίκων** σχετικά με τα παραπάνω θέματα στο **210-9923920** και info_mentoras@yahoo.gr